

ΚΩΤΣΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ – ΗΛΙΑΣ ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Δύο μορφές του Αγώνα που χάθηκαν νωρίς

ΤΑΞΗ Γ - ΤΜΗΜΑ 5ο - Αγγελική Σιμιτζή

ΗΛΙΑΣ ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Κριτήρια

- 1. Αριθμός σημαντικών μαχών**
- 2. Πολιτική δράση**
- 3. Χρόνια στον Αγώνα**
- 4. Πολεμική δεξιότητα**
- 5. Ηγετικές ικανότητες**
- 6. Υστεροφημία**

Α ΟΜΑΔΑ - ΗΛΙΑΣ ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Δύο μορφές του Αγώνα που χάθηκαν νωρίς

Τεκμήριο 1: Βιογραφικό (1821 Lexicon)

[https://drive.google.com/file/d/](https://drive.google.com/file/d/0B4dqYlrQi2zhWm92Nk5oa3VnazA5aS1sZXczM29tRU1QWWRB/view)

[0B4dqYlrQi2zhWm92Nk5oa3VnazA5aS1sZXczM29tRU1QWWRB/view](https://drive.google.com/file/d/0B4dqYlrQi2zhWm92Nk5oa3VnazA5aS1sZXczM29tRU1QWWRB/view)

Τεκμήριο 2: Η κήρυξη της Επανάστασης στην Καλαμάτα (Φιλήμων Ιωάννης, Δοκίμιον ιστορικών περι της ελληνικής Επανάστασεως, Αθήνα 1860, Τομ.3, σελ. 25)

Τοιοῦτος ὑπῆρχε φύσει καὶ ἦθει ὁ ἀρχηγὸς τῆς Λακωνίας (α), ἥς ἡ κίνησις ἐγένετο σύγχρονος σχεδόν, ἀλλ' ἐπισημοτέρα καὶ κραταιότερα. Τὴν μὲν 22 μαρτίου ἐπανεστή αὕτη, τὴν δὲ νύκτα τῆς αὐτῆς πρὸς τὴν 23 ἀπεστάλησαν ὁ Ἡλίας Μαυρομιχάλης καὶ οἱ θεῖοι τοῦτου Ἰωάννης καὶ Ἀντώνιος, μετὰ τῶν ἀναγκαίων ἐνόπλων εἰς Καλάμας, ἵνα καταλάβωσι μέρη τινὰ τῆς πόλεως, συμφώνων ὄντων καὶ τῶν Καλαμιῶν, καὶ οὕτως οὐ μόνον ἀσφαλίσωσι τὴν ἐπὶ τῆς ἐπιούσης ἡμέρας εἴσοδον τῶν λοιπῶν Λακίωνων, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐνδεχομένας προλάβωσι κακώσεις τῶν Τούρκων κατὰ τῆς πόλεως. Πρὸς τὸν βοεβόνδαν δὲ Ἀρναούτογλου ἐγράψε τότε ὁ ἡγεμὼν Μαυρομιχάλης, ὅτι, ὡς ὑποπτεύων, μὴ οἱ ἀναφαινόμενοι κλέπται, (κατὰ τὴν συνήθη τουρκικὴν ἔκφρασιν,) ἐνοχλήσωσιν αὐτὸν, πέμπει δύναντιν τινα διατεταγμένην τὴν προφύλαξιν καὶ ἐκείνου καὶ τῆς πόλεως ἐν πάσῃ ἐνδεχομένῃ περιστάσει. Ταυτοχρόνως ὁ Κυριακούλης Μαυρομιχάλης διηυθύνθη εἰς τὸ ἀνατολικὸν τῆς Λακωνίας, ὅπως ἐνωθῆ μετὰ τοῦ Τσαντάκη Γρηγοράκη, καὶ τὸν φόβον ἀντιτάξῃ κατὰ τῶν γειτόνων Τούρκων τῆς Σπάρτης καὶ μάλιστα τῶν ἀληθῶς φοβερῶν Βαρδουναίων. Ἡ ἀποστολὴ τοῦ Κυριακούλη ἐξετείνετο καὶ ἐπὶ τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Λακεδαίμονος καὶ τῆς Ἐπιδαύρου Λιμηρᾶς.

Τεκμήριο 3: Η μάχη στα Στύρα (1821 Lexicon)

https://keni.panteion.gr/images/1821/Mahi_Styron.pdf

Τεκμήριο 4: Προσωπογραφία του Ηλία Μαυρομιχάλη
Εθνικό Ιστορικό Μουσείο

ΗΛΙΑΣ ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Τεκμήριο 5: Περιγραφή της κατάληξης της μάχης στα Στύρα ((Ιωάννου Ναθαναήλ, *Ευβοϊκά*, Ερμούπολη 1857, σ. 94-95)

ἐν ἀταραξίᾳ καὶ ἀπραξίᾳ. Ὁ Ἡλίας λοιπὸν στραφείς περὶ αὐτὸν εὗρεν ὀλίγους στρατιώτας, καὶ μακρύτερον αὐτοῦ εἶδε τὸν Κριεζώτην μετ' ὀλίγων· γνωρίσαντας δὲ τὸν κίνδυνον, ὃν ἔτρεχον ἀμφότεροι ἐκ τῶν πολιορκουμένων καὶ τῆς ἐπικουρίας, ἀπεσύρθησαν πρὸς τὰ ὀπίσω, διὰ τὸ μὴ εἶναι ἱκανοὶ νὰ ἀνθέξωσιν οἱ ὀλίγοι εἰς τὴν πολιορκίαν καὶ τὴν ἐπελθοῦσαν κατ' αὐτῶν ἐπικουρίαν, τουφεκίζοντες καὶ ἀντιτουφεκίζόμενοι μετ' ἀλαλαγμοῦ ὑπὸ τε τῶν πολιορκουμένων Τούρκων καὶ μὴ, οἱ Ἕλληνες ἀπεσύροντο πρὸς τὴν θάλασσαν· καὶ ὁ μὲν Κριεζώτης ἄλλην ἔλαβεν ὁδόν, ὁ δὲ Ἡλίας ἄλλην. Πρὶν ἢ φθάσῃ εἰς τὸν μύλον ὁ Ἡλίας, ὁ Κριεζώτης ἔκραξε νὰ συρθῆ πρὸς αὐτὸν, ὁ δὲ Ἡλίας προσεκάλει ἐκεῖνον νὰ ἔλθῃ καὶ συμπολεμήσωσι τὸν ἐχθρὸν εἰς τὸν μύλον, « δὲν εἶναι καιρὸς πλέον » πολέμου, εἶπεν ὁ Κριεζώτης· ἔλα νὰ τραβιχθῶμεν » τώρα, καὶ ἄλλην ἡμέραν πολεμοῦμεν τὸν ἐχθρὸν » ἡμῶν ἐπιτυχέστερον »· οὐκ ἐπείσθη εἰς τοὺς λόγους τοῦ Κριεζώτου· ὁ μὲν ἐζήτει νὰ σώσῃ τοῦ κινδύνου τὸν Ἡλίαν, ὁ δὲ ἐζήτει νὰ φέρῃ εἰς τὸν κίνδυνον τὸν Κριεζώτην· « ἔλα, Κριεζώτη, ἔλεγεν ὁ Ἡλίας, καὶ » ἔρχεται ὁ θεὸς μου καὶ ἀποδιώκει τοὺς πολιορκητάς μας καὶ σωζόμεθα »· ἀλλὰ δὲν ἐπείσαν ἀλλή-

λους. Ὅθεν ὁ μὲν ἀπετύρθη· ὁ δὲ εἰσῆλθε ἐν τῷ ἐρειπίῳ τοῦ ἀνεμομύλου μετὰ ἑπτὰ, οὐχὶ δώδεκα ὡς κοινῶς λέγεται, δέσας τὴν κεφαλὴν του μὲ λευκὸν μανθῆλιον ἤρξατο τὸν πόλεμον. Οἱ δὲ Τούρκοι συνηχθησαν περὶ τοὺς διακοσίους περίξ τοῦ ἀνεμομύλου καὶ ἐπολιορκήσαν αὐτόν· οὐθ' ὁ θεὸς του, οὐτ' ἄλλος τις τῶν ἀνθρώπων του φαίνεται· που νὰ ἔρχηται εἰς βοήθειαν τοῦ πολιορκουμένου Ἡλίου· μίαν ὥραν διαρκέσαντος τοῦ πολέμου, περὶ ἡλίου δυσμάς ὤρμησαν οἱ Καρύττιαι ξιφῆρεις κατὰ τοῦ πολιορκουμένου Ἡλίου ὡς μαινόμεναι τίγρεις, καὶ διὰ πετρῶν ἐπλάκωσαν αὐτόν. Ἐκ τῶν ἑπτὰ δύο ἔπεσον μετὰ τοῦ Ἡλίου. Ἀληθῶς Σπαρτιάτης ἐδειχθῆς καὶ τοῦ Λεωνίδου ἀπόγονος, μεγάλουμμε Ἡλία, ἐπολέμησας μετὰ διακοσίων, ἔπεσας, ἀλλ' ἐνδοξῶς. Οἱ δὲ τέσσαρες διῆλθον ξιφῆρεις τοὺς Τούρκους καὶ ἐσώθησαν. Ἐῖτα δὲ εἰσελθόντες ἐν τῷ μύλῳ οἱ Τούρκοι ἀπέτεμον καὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ Ἡλίου (α), ἣν ἐκόμισαν τῷ Ὀμέρμπεη πέμψαντι αὐτὴν εἰς τὴν Κάρυστον. Ἐξοκοσιν ἑπτὰ Τούρκοι ἐφονεύθησαν ἐν τούτῳ τῷ πολέμῳ, Ἕλληνας δὲ περισσότεροι· καὶ εἴκοσι πέντε ἔ-

(α) Ἀπὸ Ἀλβανοῦ Τούρκου γνωρίζομεν (Ἀλτζόττις τοῦνομα, ζῶν παρὰ τῷ Ὀμέρμπεη ἐπὶ μισθῷ) εὐμενέτος ἐκεῖ, ὅτε ἔφερον τὴν κεφαλὴν τοῦ Ἡλίου τῷ Ὀμέρμπεη· ὅστις, ἀφοῦ εἶδε τὴν κόρην, τὸ γέλιον, τὸ αἵματοκυλισμένον, ἀλλὰ χαρὴν πρόσωπον, καὶ τὸ ἀνθρώπιν τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, λυπεύμενος εἶπε, « κρέμα ἄστυν ἀνθρώπων ». Τινὲς δὲ τῶν Τούρκων ἐφιλονεύκουσιν, νομίζοντες τὴν κεφαλὴν τοῦ Λεωνίδου εἶναι κ. λ.

Τεκμήριο 6: Η οικογένεια Μαυρομιχάλη (1821 Lexicon)

[https://drive.google.com/file/d/](https://drive.google.com/file/d/0B4dqYlrQi2zhOG1RZk11LUtDLTY1cHpHdVhuNnJsSXlGMVdn/view)

[0B4dqYlrQi2zhOG1RZk11LUtDLTY1cHpHdVhuNnJsSXlGMVdn/view](https://drive.google.com/file/d/0B4dqYlrQi2zhOG1RZk11LUtDLTY1cHpHdVhuNnJsSXlGMVdn/view)

Τεκμήριο 7: Αποκατάσταση του πύργου των Μαυρομιχαλαίων στο Λιμένα
Αρεόπολης και μετατροπή του σε ξενώνα

<http://mavromichalai.gr/el/hotel-residence>

Β ΟΜΑΔΑ - ΚΩΤΣΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Δύο μορφές του Αγώνα που χάθηκαν νωρίς

Τεκμήριο 1: Ιωαννίδης Ε., *Η Χαλκίδα και οι δρόμοι της*, ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΥΒΟΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ, 1970, σ. 52.

Ο Κώτσος, Δημητρίου τὸ ἐπώνυμον, εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς πλέον γενναίους ἥρωας τῆς Εὐβοίας κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν τοῦ 1821. Κατήγετο ἀπὸ τὰ Χάλια τῆς Βοιωτίας καὶ ἦτο κρεοπώλης τὸ ἐπάγγελμα.

Ὅταν ἐξερράγη ἡ ἐπανάστασις κατετάγη ἐκ τῶν πρώτων εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Ἀγγελῆ Γοβιοῦ, ὁ ὁποῖος ἐκτιμήσας τὴν ἀξίαν καὶ τὴν γενναϊότητά του, τὸν ὀνόμασε ὑπαρχηγόν του. Λαμβάνει μέρος καὶ διακρίνεται εἰς τὰς μάχας τῶν Δύο Βουνῶν καὶ τῆς Μάνικας καὶ γενικῶς ἐπιδεικνύει τοιαύτην ἀνδρείαν ὥστε θαυμάζεται ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν του, οἱ ὁποῖοι τοῦ ἔχουν ἀπόλυτον ἐμπιστοσύνην.

Δυστυχῶς ὅμως, τὴν 28 Μαρτίου τοῦ 1822, εἰς τὴν τοποθεσίαν Δύο Βουνά μεταξὺ Χαλκίδος-Ψαχνῶν οἱ Ἕλληνες πίπτουν εἰς ἐνέδραν τῶν Τούρκων καὶ κατ' αὐτὴν μετὰ ἀπέλπιδα ἥρωϊκὴν προσπάθειαν ὁ Κώτσος μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Γιαννάκη καὶ τῶν ἀδελφῶν Ἀγγελῆ καὶ Ἀναγνώστη Γοβιοῦ φονεύονται.

Ὁ θάνατος τοῦ Κώτσο καὶ τοῦ Ἀγγελῆ ἐστοίχισε τὴν ἀποτυχίαν τῆς Ἐπανάστασεως ἐπὶ τὴν Εὐβοίαν, γι' αὐτὸ καὶ ἡ λαϊκὴ μοῦσα ἐθρήνησε τὴν ἀπώλειάν των καὶ ἐξύμνησε τὴν ἀνδρείαν των.

*Μὴν εἶδατε τὰ δυὸ πουλιὰ τοὺς δυὸ καπεταναίους,
π' ἀρχίσανε τὸν πόλεμον τοὺς Τούρκους Χαλκιδέους,
τὸν Κώτσο καὶ τὸν Ἀγγελῆ, τὰ δύο λεοντάρια;..*

Τεκμήριο 2: Κουλόπουλος Γ., Από την ελληνικήν εποποιϊαν του 1821. Οι Ευβοείς ήρωες. 1930, σ. 16-17.

Ένας από τους ανδρειοτέρους ήρωας της Ευβοίας ήτο και ο καπετάν Κώτσος Γεωργίου. Ούτος κατήγετο εκ Χαλκίων, μετήρχετο δὲ τὸν κρεοπώλην. Βαρῆως φέρων τὴν ταπείνωσιν καὶ τοὺς ἐξευτελισμοὺς, τοὺς ὁποίους ὑφίσταντο οἱ ὀμόφυλοί του, περιελθὼν τῷ 1818 εἰς ρήξιν πρὸς ἓνα Χαλκιῶνα Ἄγγον, ὑδρίσαντα τὴν πίστιν του, τοῦ ἐμπήγει τὴν μάχαιραν εἰς τὰ στήθη καὶ τρέπεται εἰς φυγὴν διασωθείς. Ἐκτοτε παραλαβὼν καὶ τοὺς δύο τοῦ ἀδελφοῦ Μητσάκη καὶ Γιαννάκη τρέπεται εἰς τὸν κλέφτικον βίον καὶ γίνεται τὸ φρόνητρον τῶν ἀγάδων τῆς Χαλκίδος. Ὅταν ἐξεσπάγη ἡ ἐπαναστασις καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Εὐβοίαν ὁ Ἄγγελῆς, ὁ Κώτσος ἐσπευσεν ἐκ τῶν πρώτων καὶ ἐτάχθη ὑπὸ τὴν σημαίαν αὐτοῦ. Ὁ Ἄγγελῆς ἐκτιμήσας τὴν ἀνδρείαν τοῦ Κώτσου, τὴν ὁποίαν ἐπέδειξεν οὗτος εἰς τὴν μάχην τῶν Δύο Βουνῶν καὶ τῆς Μάνικας τὸν ὠνόμασε συναρχηγόν του. Καὶ δὲν ἠπατήθη. Διότι ὁ Κώτσος εἰς πάσας τὰς μάχας, τὰς ὁποίας διεξήγαγεν εἴτε μὲ τὸν Ἄγγελῆν εἴτε μόνος τοιαύτην ἀνδρείαν καὶ ὀρμητικότητά ἔδειξεν, ὥστε ἀπέσπασε τὸν θαυμασμὸν καὶ τὴν ἐμπιστοσύνην πάντων τῶν συναγωνιστῶν του. Δυστυχῶς ὁ ἥρωας οὗτος εἰς μίαν ὀρμητικὴν ἐπίθεσιν, ποῦ ἔκαμε μὲ τὸν Ἄγγελῆν, πληγώνεται θανασίμως παρὰ τὴν θέσιν «Ἄσπρο Χῶμα» τῆς μικρᾶς κοιλάδος Μπαϊράμ ἀγᾶ. Πληγωμένος δὲ, ὅπως ἦτο, ὑποχωρεῖ διὰ τῶν ὑπερκειμένων τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς λόφων πρὸς τὴν θέσιν «Κουλουργιάδα» ἀμφισθητῶν τὸ ἔδαφος μετὰ τοῦ ἐπίσης ὑποχωρήσαντος Ἄγγελῆ σπιθαμὴν πρὸς σπιθαμὴν. Δυστυχῶς ἐκεῖ εἰς τὴν «Κουλουργιάδα» πίπτει καὶ ὁ Ἄγγελῆς, ὁ δὲ Κώτσος κρατῶν τὴν χαίνουσαν πληγὴν του φεύγει διὰ τῶν σημερινῶν Ψαχνῶν πρὸς τὸ «Ὀρδί». Ἀλλὰ παρὰ τὴν στέργαν τοῦ Πανοῦ αἱ δυνάμεις τὸν ἐγκαταλείπουν καὶ πίπτει παρακαλέσας

Τεκμήριο 3: Ιωάννου Ναθαναήλ, *Ευβοϊκά*, Ερμούπολη 1857, σ. 25, 35-37.

αυτού περὶ τούτου, οὐκ ἔστιν ἔτι
νεδέχθη τὴν ὀπλαρχηγίαν αὐτῆς. Εὔρε δὲ καὶ ἐφά-
μιλλον συναγωνιστὴν τὸν Κῶτσαν, τὸν πρὸ μικροῦ
αὐτομολήσαντα ἀπὸ τῆς Χαλκίδος πρὸς τοὺς Ἕλλη-
νας (σφαγεὺς ἦτον ὁ Κῶτσας προβάτων ἐν Χαλ-
κίδι καὶ κρεοπώλης, Θηβαῖος, συμπολίτης τοῦ Ἐπα-
μινώνδου, τοῦ Πινδάρου καὶ τοῦ Πελοπίδου). οἱ δύο
οὗτοι ὀπλαρχηγοὶ ἐνὶ σώματι καὶ μιᾷ ψυχῇ πιστῶς
καὶ ἀδελφικῶς ὑπηρετοῦν τὴν Πατρίδα μέχρι τῆς τε-
λευτῆς των, σφαγεῖς ἀληθῶς ἐγένοντο Τούρκων.

Ὁ Ἰκνάναγας μεθ' ἰκανοῦ στρατοῦ, πεζοῦ τε καὶ ἵππικου, ἐξῆλθε τῆς Χαλκίδος νυκτός, καὶ ὤδευε πρὸς τὰ δύο Βουνά, ἅπερ καὶ κατέλαβε, καὶ πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου προσέβαλε τοὺς σκοποὺς τοῦ Ἀγγελῆ. Ὁ Κῶτσας ἀκούσας τὸν πυροβολισμὸν ὑπώπτευσεν εὐθύς, ὅτι τρέχει τι, καὶ ἐξελθὼν τῆς σκηνῆς του παρέτήρησε καὶ εἶδε τεσσαράκοντα ἱππεῖς, οἵτινες ἐσύναζον αἰγυδοπρόβατα, ὡς εἰς ἀγέλην εὐρεθέντα παρ' αὐτοῖς· εὐθύς μὲν ἔσπευσεν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Ἀγγελῆ, καὶ εὐρῶν αὐτὸν κεικώμενον ἔτι ἀφύπνησε, καὶ διηγήθη τὸ πρᾶγμα. Ὁ δὲ Ἀγγεῆ δράξας τὴν σπάθην του εἰς χεῖρας ἐξῆλθε τῆς σκηνῆς, καὶ κατὰ τοῦ ἔχθρου ἔδραμε, χωρὶς ποσῶς νὰ χάσῃ καιρὸν, καὶ σκεφθῆ μή τις ἐνέδρα ὑπάρχῃ τῶν Τούρκων. Ὁ Κῶτσας ἐνενόησε τὸ στρατήγημα τῶν Τούρκων καὶ ὠμίλησε καὶ παρεκάλει τὸν Ἀγγεῆ νὰ μὴν ἐλθῶσιν εἰς μάχην. Ἀλλ' ὁ Ἀγγεῆς ἀφηφῶν τοὺς Χαλκιδεῖς Τούρκους, καὶ καταφρονῶν αὐτούς, οὐκ ἐπέισθη εἰς τὴν παράκλησιν τοῦ Κῶτσα. Διὸ ὁ Κῶτσας ἰδὼν αὐτὸν ὀδεύοντά πρὸς τοὺς Τούρκους ἠκολούθησεν. Ὁ Ἀγγεῆς στραφεὶς τότε εἶπεν « ὄνειρον εἶδον, ἢ σημερινὴ ἡμέρα θέλει ἔχει ἐπακόλουθα μεγάλα, τῆς Τρίτης τὸ ὄνειρον θέλει θεῖξαι, ἀλλ' ὅ,τι γείνει, ἅς γείνη ». Ἡ μὲν ἐμπροσθοφυλακὴ εἶχε προχωρήσει εἰς τὰ δύο Βουνά καὶ ὤδευεν· ἀλλ' αἰφνης ἐκεῖ ἐξεβράγη πῦρ δεξιόθεν τε καὶ ἀριστερόθεν, δι' οὗ ἔπεσον νεκροὶ δέκα πέντε ἐκ τῶν τοῦ Ἀγγεῆ· ὁ δὲ ἐπίλοιπος στρατὸς ἰδὼν τὴν ἐνέδραν

τῶν Τούρκων, ἐν ᾗ περιέπεσαν, ἐπιβοδρόμησε, καὶ ὠδεύε πρὸς τὸν πύργον παρὰ τὴν Γριάδα. Ἄλλ' ὁ Ἀγγελῆς, Ἀνιγνώστης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ καὶ ὁ συναγωνιστὴς τοῦ Κῶτσας, ἔλαβον ἄλλην ὁδὸν μετέσσαυτον πέντε μόνον, οἵτινες καὶ περικυκλωμένοι ἀπὸ τοῦ ἵππικοῦ καὶ πεζοῦ στρατοῦ εὐρέθησαν. Τοῦτο δὲ ἰδόντες ἐστράφησαν καὶ ὠδεύον πρὸς τὰ Βρυσάκια, πλὴν τὸ ἵππικὸν τοὺς ἔκλειε καὶ ἐκόλυε τὴν πρόοδον αὐτῶν ὀρμῶντες δὲ ἤνοιγον αὐτὴν διὰ τοῦ ξίφους, καὶ οὕτως ἐπροχώρουν ὀλίγον κατ' ὀλίγον, μέχρις οὗ παρὰ τὴν Καστέλαν ἐπληγῶθη καιρίως ὁ Ἀγγελῆς κατὰ τὴν δεξιὰν ὤμοπλάτην, καὶ συρθείς ἕως εἰς τὸν ποταμὸν, ἔκυψεν ἐκαίϊνα πῖν ὕδωρ, καὶ ἐκεῖ ἐξέψυξεν. Ὁ δὲ Κῶτσας ὠδήγει τοὺς δέκα ἐξ ἑτι εἰς τὰ Βρυσάκια. Φονευθέντος δὲ τινος Τούρκου, καὶ πεσόντος ἔμπροσθεν αὐτῶν, συνέλαβον τὸν ἵππον τοῦ καὶ ἤγαγον αὐτόν, ἵνα ἵππεύτῃ· ἀλλὰ μόλις τὸν πόδα αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ἀναβολέως τοῦ ἐρίππιου (τουρκ. ζεγκι) εἶχε πατήσει, καὶ ὁ ζωστήρ τοῦ ἵππου ἀπεκάπη, καὶ οὕτως ἔπεσε χαμῆς τὸ ἐρίππιον ἐγκαταλιπὼν οὖν τὸν ἵππον ὠδεύειν, ἵνα τὸν λόφον καταλάβῃ. Ἀλλὰ μόλις εἶχον φθάσει εἰς τὰς ὑπερείας αὐτοῦ, καὶ ἔπεσον ἀμφοτέροι νεκροί, ὅτε Κῶτσας καὶ ὁ Ἀνιγνώστης Γωθιός, ἀδελφὸς τοῦ πρὸ αὐτοῦ φονευθέντος Ἀγγελῆ· ἐκ δὲ τῶν δέκα πέντε οὐδεὶς ἐβλάθη· αὗτοι ἐτάθησαν εἰς τὰ Βρυσάκια πάντες ἀποκαμωμένοι. Οἱ δὲ Τούρκοι συνήχθησαν περίπου ὀχτακόσιοι, καὶ λαθόντες τὰς κεφαλὰς τῶν πεφονευμένων μετέφεραν αὐτάς εἰς τὴν Χαλκίδα, καὶ διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῶν ταύτην ἐκανογοβόλουσαν ἀδιακάπως ἡμέρας ὀκτὼ περίπου. Οἱ δὲ ἡμέτεροι τὴν ἐπομένην ἡμέραν ἤραν τὰ σώματα μετὰ

θρήνου, κλαυθμοῦ καὶ ἔδωρμου ἀπαρηγορήτου, καὶ τὰ ἐνταρξίασαν ἐν τῇ παραλίᾳ τῶν Βρυσακίων. Ναί, ὁ Ἕρως τῆς Γραβιάς καὶ τῆς Εὐβοίας Ἀγγελῆς Γωβιός ἐτάξα τὴν 29 Μαρτίου 1822 τῇ ἀγίᾳ καὶ μεγάλῃ Τετάρτῃ, ἄνευ κεφαλῆς μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἐραμίλλου συναγωνιστοῦ Κώτσα, ὅπου καὶ νῦν εἰσὶν ἐτι. ἄνευ τινός, οὐδὲ ἐλαχίστου, σημεῖου εὐγνωμοσύνης ἐπὶ τοῦ σήματος αὐτῶν.

« Ὡς οὕτως τῶν Βρυσακίων Χαλκιδαῖσι τε καὶ Λιμνίοις ἀγγεῖλατε τάδε: ἐνθάδε κεῖται ὁ Ἕρως Γραβιάς καὶ Εὐβοίας Ἀγγελῆς Γωβιός Λιμνίος μετ' ἀδελφοῦ Γωβιοῦ καὶ συναγωνιστοῦ Κώτσα Θεσσαίου.

Τεκμήριο 4: Ἐγγραφο τοῦ Αρείου Πάγου, με το οποίο ἐπαινείται ὁ Ἀγγελῆς Γοβιός καὶ ὁ Κώτσα για τὴ σύλληψη κατασκόπων

Ἀρχεῖα τῆς Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας (Τόμος 9, σελίδα 63)

<https://paligenesia.parliament.gr/page.php?img=books/tome/09/0470263.gif>

Ὁ Ἄρειος Πάγος ἐπαινεῖ τοὺς Ἀγγελεῖν (Γοβιῖαν) καὶ Κώτσην (Κώτσαν) διὰ σύλληψιν κατασκόπων καὶ συνιστᾷ σχετικὴν ἐπαγούνησιν.

ΑΡΕΙΟΣ ΠΑΓΟΣ

Πεντακοσιάρχοι Ἀγγελεῖ καὶ Κώτση

Ἐλάβομεν τὸ γράμμα σας καὶ τοὺς δύο κατασκόπους καὶ σᾶς ἐπαινέσαμεν διὰ τὴν προθυμίαν καὶ φροντίδα ὅπου ἔχετε εἰς τὰ τοιαῦτα. Μὴν ἀμελήσετε καὶ εἰς τὸ ἐξῆς φροντίζοντες καὶ ἐπαγρυπνοῦντες εἰς τὸ νὰ μὴ γίνεταί καμμιά κατασκόπευσις τῶν ἐχθρῶν προσέτι νὰ ἔχετε εἰς καλὴν τάξιν τοὺς στρατιώτας σας, νὰ μὴν ἀδικοῦν καὶ νὰ μὴν κάμνουν καταχρήσεις εἰς τὰ χωρία. Στείλετέ μας καὶ τὸν κατάλογον τῶν στρατιωτῶν σας.

Τῇ 17 Μαρτίου 1822, ἐκ Ξηροχωρίου

Οἱ Ἀρεοπαγῖται

Νεόφυτος, Πρόεδρος

Ἄνθιμος Γαζής

Ἰωάννης Φίλωνος

Ρήγας Παπακοντορρήγα

Δρόσος Μανσόλας

Ἰωάννης Εἰρηναῖος

Ἀλέξανδρος Ἀξιότηης

Πανούσης Δραψιάδης

Πανχυιότηης Κονδύλης

Κωνσταντῖνος Ἰωάννου

Διὰ τὴν ἀντιγραφὴν.

Ἐν Σύμῃ 12 Ἰανουαρίου 1859

Ὁ Δήμαρχος Λιγίων

Ἄγγ. Φελέκος

(Σφραγίς)

Τεκμήριο 5: Μην είδατε τα δυο πουλιά (Ιστορικό τραγούδι της Ρούμελης)
Κέντρο Ελληνικής Μουσικής Φοίβος Ανωγειανάκης
Ψηφιακό Αρχείο 1821

<https://1821.digitalarchive.gr/archive/show/song/303>

Μην είδατε τα δυο πουλιά τους δυο καπεταναίους
τον πόλεμο αρχίσανε στους Τούρκους Χαλκιδαίους
Τον Κώστα και τον Αγγελή τα δύο λεοντάρια
εχθές προχθές τους είδαμε με λίγα παλικάρια
Κι στης Καστέλας ρίχτηκαν τον κάμπο σα θηρία
πολέμαγαν και τους πεζούς και την καβαλαρία
[βαστούν στα δόντια το σπαθί, στο χέρι το ντουφέκι
και ξολοθρεύουν τον εχθρό δίνουν αστροπελέκι

Τεκμήριο 6: Η ενέδρα μιας επίθεσης (πιάτο) (Στην άκρη ενός υψώματος, δύο άνδρες περιμένουν με τα τουφέκια στα χέρια. Ο ένας στέκει όρθιος, ο άλλος ξαποσταίνει σε έναν βράχο. Ένας καβαλάρης καταφτάνει και τους ενημερώνει για τις εξελίξεις. Με το δεξί του χέρι, τους δείχνει μια ομάδα ανδρών που βρίσκονται στο απέναντι ύψωμα και αγναντεύουν)

Βουλή των Ελλήνων-Βιβλιοθήκη της Βουλής των Ελλήνων

Ψηφιακό Αρχείο 1821

<https://1821.digitalarchive.gr/archive/show/art/751>

Τεκμήριο 7: Σκηνή μάχης (Ο θάνατος του Μάρκου Μπότσαρη)
Ελληνική Βιβλιοθήκη - Κοινωφελές Ίδρυμα Αλέξανδρος Σ. Ωνάσης

<https://el.travelogues.gr/item.php?view=40005>